

دانشکده : علوم انسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته: علوم قرآن و حدیث گرایش: الهیات

عنوان پایان نامه:

تحلیل موضوعات و شیوه‌های تبلیغی امام حسین علیه السلام و اهل بیت ایشان و آثار آن با تأکید بر

خطبه‌ها و احتجاج‌ها در قیام عاشورا

نام دانشجو:

مرجان شیرینی محمدآبادی

استاد راهنما:

دکتر نصرت نیلساز

استاد مشاور

دکتر کاوس روحی برندق

اسفند ۹۳

چکیده

عنصر تبلیغ نقش مهمی در معرفی، نشر، حفظ و حراست اصول و مبانی هر مکتب، مذهب، حزب و گروهی در طول تاریخ، ایفا کرده است. امام حسین علیه السلام نیز با همراهی اهل بیت‌شان، در طول قیام عاشورا به منظور دعوت مردم به سوی خداوند متعال و مبارزه علیه ظلم و ستم، شیوه‌های متنوعی بکار گرفتند. در این میان بارزترین اقدام تبلیغی ایشان، سخنرانی و احتجاج با مخالفان خود در اماکن مختلف از جمله مدینه، مکه، ذوحسم و غیره بود که در این سخنان موضوعات مختلفی را مطرح و از شیوه‌های تبلیغی مختلفی برای رسیدن به اهدافشان استفاده کردند. در این پژوهش با بررسی خطبه‌ها و احتجاجات، ۱ شیوه تبلیغی و ۱۸ موضوع مطرح شده در سخنان ایشان استخراج و تبیین شده است. شیوه‌های تبلیغی عبارتند از: روش استدلالی، تبیین و ارائه درست مطالب، استناد به مشترکات، پاسخ‌گویی به شبهات، موعظه، آزمایش و تصفیه یاران، معرفی الگو و بکارگیری اصول روانشناسی؛ و موضوعات مطرح شده در سخنان ایشان به ترتیب با توجه به بسامد آنها عبارتند از: یادآوری جایگاه اهل بیت علیهم السلام، بیان مثالب بنی‌امیه و یزید، مبارزه با عقاید باطل، اخبار غیبی، تبیین اهداف قیام، تبیین شایستگی و حقانیت اهل بیت علیهم السلام برای خلافت و اثبات حرمت خلافت بنی‌امیه، علل نپذیرفتن حق توسط کوفیان، بی‌گناهی و مظلومیت اهل بیت علیهم السلام، دلایل ترک مکه، دلایل عزیمت به کوفه، مزد پیامبر صلی الله علیه و آله، غصب خلافت امام علی علیه السلام، شرایط رهبر مسلمانان، تبیین اوضاع جامعه و وظیفه مؤمن، توصیف مرگ، تبیین عظمت مصائب در واقعه عاشورا، هدف بنی‌امیه و وجوب مشروعیت وسیله برای رسیدن به هدف مقدس. همچنین با بررسی واکنش‌های مخاطبان امام حسین علیه السلام و اهل بیت ایشان در آن زمان و مخاطبان فرازمانی و فرامکانی ایشان در طول تاریخ، ۹ واکنش مختلف در برابر سخنان ایشان شناسایی شده است که عبارتند از: پذیرش حقانیت امام علیه السلام اما خودداری از یاری ایشان، انکار حقانیت امام علیه السلام و جنگ با ایشان، پذیرش حقانیت امام علیه السلام اما جنگ با ایشان، پذیرش حقانیت امام علیه السلام و اعلام آمادگی برای یاری ایشان، پذیرش حقانیت امام علیه السلام و یاری ایشان، عزاداری، پشیمانی و حسرت، اعتراض و قیام.

کلیدواژه‌ها: امام حسین علیه السلام، اهل بیت امام حسین علیه السلام، احتجاج، خطبه، شیوه‌های تبلیغی، واکنش مخاطبان.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات و مفاهیم.....	۱
۱-۱ کلیات.....	۲
۱-۱-۱ تبیین مسئله.....	۳
۲-۱-۱ پیشینه‌ی تحقیق.....	۴
۳-۱-۱ سؤالات تحقیق.....	۶
۴-۱-۱ فرضیه‌ها/ پیش فرض‌ها.....	۶
۵-۱-۱ مواد و روش انجام تحقیق.....	۷
۶-۱-۱ جنبه جدید بودن و نوآوری.....	۷
۷-۱-۱ اهداف.....	۷
۲-۱ مفاهیم.....	۷
۱-۲-۱ واژه‌شناسی مفردات تحقیق.....	۷
۱-۱-۲-۱ احتجاج.....	۷
۲-۱-۲-۱ خطبه.....	۱۰
۳-۱-۲-۱ مخاطب.....	۱۱
۴-۱-۲-۱ تبلیغ.....	۱۲
۵-۱-۲-۱ شیوه.....	۱۳
۶-۱-۲-۱ اهل بیت.....	۱۴
۳-۱ امام حسین <small>علیه السلام</small>	۱۷
فصل دوم: شیوه‌های تبلیغی امام حسین <small>علیه السلام</small> و اهل بیت ایشان در خطبه‌ها و	
احتجاجات.....	۲۲

۲۵	۱-۲ روش استدلالی.....
۲۵	۲-۲ تبیین و ارائه درست مطالب.....
۲۸	۳-۲ استناد به مشترکات.....
۲۸	۱-۳-۲ قرآن.....
۳۰	۲-۳-۲ حدیث.....
۳۲	۳-۳-۲ شهادت بر عقاید.....
۳۴	۴-۲ پاسخ به شبهات.....
۳۴	۱-۴-۲ رد اتهام خروج از دین.....
۳۶	۲-۴-۲ رد اتهام دنیاگرایی.....
۳۶	۳-۴-۲ رد اتهام فتنه‌انگیزی.....
۳۷	۴-۴-۲ رد اتهام خروج بر امام.....
۳۷	۵-۴-۲ رد اتهام فسق.....
۳۸	۵-۲ موعظه.....
۴۰	۶-۲ آزمایش و تصفیه یاران.....
۴۱	۷-۲ معرفی الگو.....
۴۲	۸-۲ بکارگیری اصول روانشناسی.....
۴۲	۱-۸-۲ تکرار.....
۴۴	۲-۸-۲ انتقال.....
۴۵	۳-۸-۲ تصدیق.....
۴۷	۴-۸-۲ مقایسه.....
۴۸	۵-۸-۲ تحقیر دشمن.....
۵۱	۶-۸-۲ تکریم و تشویق دوست.....
۵۲	۷-۸-۲ مخاطب‌شناسی.....

۵۴	..... ۸-۸-۲ تحریک عواطف
۵۶	..... ۹-۸-۲ جلب توجه مخاطب
۵۶	..... ۱-۹-۸-۲ خطاب برخی افراد به طور خاص
۵۷	..... ۲-۹-۸-۲ فصاحت و بلاغت
۵۸	..... ۱-۲-۹-۸-۲ علم معانی
۵۸	..... ۱-۱-۲-۹-۸-۲ انشاء
۶۲	..... ۲-۱-۲-۹-۸-۲ اطناب
۶۴	..... ۲-۲-۹-۸-۲ علم بیان
۶۴	..... ۱-۲-۲-۹-۸-۲ تشبیه
۶۶	..... ۲-۲-۲-۹-۸-۲ مجاز
۶۸	..... ۳-۲-۲-۹-۸-۲ کنایه
۶۹	..... ۳-۲-۹-۸-۲ علم بدیع
۷۰	..... ۱-۳-۲-۹-۸-۲ جناس
۷۰	..... ۲-۳-۲-۹-۸-۲ اقتباس
۷۴	..... ۳-۳-۲-۹-۸-۲ سجع
۷۶	..... ۴-۳-۲-۹-۸-۲ التفات
۷۶	..... ۵-۳-۲-۹-۸-۲ طباق و مقابله

فصل سوم: موضوعات مطرح در خطبه‌ها و احتجاجات امام حسین علیه السلام و اهل -

۷۸	..... بیت ایشان
۸۰	..... ۱-۳ یادآوری جایگاه اهل بیت <small>علیهم السلام</small>
۱۰۵	..... ۲-۳ بیان مثالب بنی‌امیه و یزید
۱۱۸	..... ۳-۳ مبارزه با عقاید باطل
۱۱۸	..... ۱-۳-۳ رد جبرگرایی

- ۲-۳-۳ نفی ظاهرگرایی و پندارهای باطل ۱۲۲
- ۴-۳ اخبار غیبی ۱۲۷
- ۵-۳ تبیین اهداف قیام ۱۳۱
- ۶-۳ تبیین شایستگی و حقانیت اهل بیت علیهم السلام برای خلافت و اثبات حرمت خلافت بنی-امیه ۱۳۶
- ۷-۳ علل نپذیرفتن حق توسط کوفیان ۱۳۹
- ۱-۷-۳ کفر و نفاق و بیعت شکنی ۱۴۰
- ۲-۷-۳ دنیا دوستی ۱۴۵
- ۳-۷-۳ حقد و کینه ۱۴۷
- ۸-۳ بی گناهی و مظلومیت اهل بیت علیهم السلام ۱۴۸
- ۹-۳ دلایل ترک مکه ۱۵۰
- ۱۰-۳ دلایل عزیمت به کوفه ۱۵۲
- ۱۱-۳ مزد پیامبر صلی الله علیه و آله ۱۵۳
- ۱۲-۳ غصب خلافت امام علی علیه السلام ۱۵۶
- ۱۳-۳ تبیین عظمت مصائب در واقعه عاشورا ۱۵۶
- ۱۴-۳ شرایط رهبر جامعه اسلامی ۱۵۸
- ۱۵-۳ تبیین اوضاع جامعه و وظیفه مؤمن ۱۵۹
- ۱۶-۳ توصیف مرگ ۱۶۰
- ۱۷-۳ هدف بنی امیه ۱۶۱
- ۱۸-۳ وجوب مشروعیت وسیله برای رسیدن به هدف مقدس ۱۶۳

فصل چهارم: واکنش‌های مخاطبان امام حسین علیه السلام و اهل بیت ایشان در برابر

خطبه‌ها و احتجاجات ۱۶۵

۱-۴ واکنش‌های مخاطبان امام حسین علیه السلام و اهل بیت ایشان قبل از شهادت امام علیه السلام ۱۶۷

- ۱-۱-۴ پذیرش حقانیت امام علیه السلام، اما خودداری از یاری ۱۶۷
- ۲-۱-۴ انکار حقانیت امام علیه السلام و تصمیم به جنگ با ایشان ۱۷۲
- ۳-۱-۴ پذیرش حقانیت امام علیه السلام و اعلام آمادگی برای یاری ایشان ۱۷۷
- ۴-۱-۴ پذیرش حقانیت امام علیه السلام و یاری ایشان ۱۸۰
- ۵-۱-۴ پذیرش حقانیت امام علیه السلام اما جنگ با ایشان ۱۸۸

۲-۲-۴ واکنش‌های مخاطبان امام حسین علیه السلام و اهل بیت ایشان بعد از شهادت امام علیه السلام ... ۱۹۰

- ۱-۲-۴ عزاداری ۱۹۰
- ۲-۲-۴ پشیمانی و حسرت ۱۹۳
- ۳-۲-۴ اعتراض ۱۹۷
- ۴-۲-۴ قیام ۲۰۳
- ۱-۴-۲-۴ قیام سیستان ۲۰۳
- ۲-۴-۲-۴ قیام مدینه (حره) ۲۰۴
- ۳-۴-۲-۴ قیام عبدالله بن زبیر ۲۰۵
- ۴-۴-۲-۴ قیام توابین ۲۰۵
- ۵-۴-۲-۴ قیام مختار ۲۰۷
- ۶-۴-۲-۴ قیام عباسیان و انقراض بنی امیه ۲۰۹
- ۷-۴-۲-۴ انقلاب هند ۲۱۰
- ۸-۴-۲-۴ انقلاب اسلامی ایران ۲۱۱

۲۱۳ فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها ۲۱۳

- ۳-۴ نتیجه‌گیری ۲۱۴
- ۴-۴ پیشنهادها ۲۱۸
- منابع ۲۱۹

منبع

القرآن الكريم

۱. آذرنوش، آذرتاش، ۱۳۷۹ هـ ش، *فرهنگ معاصر عربی- فارسی*، تهران: نشرنی.
۲. آریان پور، امیرحسین، ۱۳۵۳ هـ ش، *زمینه جامعه شناسی*، تهران: شرکت سهامی کتابهای جیبی، چ هشتم.
۳. آلوسی، سید محمود، ۱۴۱۵ هـ ق، *روح المعانی فی تفسیر القرآن العظیم*، بیروت: دارالکتب العلمیه.
۴. ابن ابی حاتم، عبدالرحمن بن محمد، ۱۴۱۹ هـ ق، *تفسیر القرآن العظیم*، عربستان سعودی: مکتبه نزار مصطفی الباز.
۵. ابن ابی الحدید، عبد الحمید بن هبة الله، ۱۴۰۴ هـ ق، *شرح نهج البلاغه*، تحقیق: محمد ابوالفضل ابراهیم، دار إحياء الكتب العربية.
۶. _____، ۱۳۷۹ هـ ش، *جلوه تاریخ در شرح نهج البلاغه ابن ابی- الحدید*، ترجمه: مهدوی دامغانی، محمود، تهران: نشر نی.
۷. ابن اثیر، علی بن محمد، بی تا، *اسد الغابه*، بیروت: دارالکتاب العربی.
۸. _____، ۱۴۰۷ هـ ق، *الکامل فی التاریخ*، تحقیق: قاضی، عبدالله، بیروت: دار الکتاب العلمیه.
۹. ابن اثیر، مبارک بن محمد، ۱۳۶۷ هـ ش، *النهاية فی غریب الحدیث و الاثر*، تحقیق: طناحی، محمود/ زاوی، طاهر احمد، مؤسسه مطبوعاتی اسماعیلیان، قم، چ چهارم.
۱۰. ابن اعثم، احمد، ۱۳۹۱ هـ ق، *الفتوح*، حیدرآباد: دائرة المعارف العثمانیه.
۱۱. ابن حنبل، احمد، بی تا، *المسند*، بیروت: دار صادر.

١٢. ابن خلكان، احمد بن شهاب الدين محمد، بى تا، *وفيات الاعيان و انباء ابناء الزمان*، تحقيق:

عباس، احسان، لبنان: دار الثقافة.

١٣. ابن سعد، محمد بن سعد، ١٤١٥ هـ ق، *الحسين عليه السلام* (ترجمة الإمام الحسين عليه السلام) و مقتله من

القسم غير المطبوع من الطبقات الكبير)، تحقيق: طباطبائي، عبد العزيز، مؤسسة آل البيت لإحياء التراث.

١٤. _____، بى تا، *الطبقات الكبرى*، دار صادر، بيروت.

١٥. ابن شهر آشوب، محمد بن على، ١٤٢٩ هـ ق، *مناقب آل أبي طالب*، تحقيق: بقاعى، يوسف، قم:

انتشارات ذوى القربى، چ دوم.

١٦. ابن طاووس، على بن موسى، بى تا، *التهوف على قتلى الطفوف*، تهران: انتشارات جهان.

١٧. ابن عبد ربّه، أحمد بن محمد بن عبد ربّه الأندلسى، ١٣٦٥ هـ ق، *العقد الفريد*، مطبعة لجنة التأليف

و الترجمة و النشر.

١٨. ابن عساکر، على بن حسن، بى تا، *تاريخ مدينة دمشق*، ترجمه ريحانة الرسول الله (امام حسين)

تحقيق: محمودى، محمدباقر، بيروت: مؤسسه محمودى.

١٩. ابن فارس، زكريا، ١٤٠٤ ق، *معجم مقاييس اللغة*، تحقيق: عبدالسلام، محمد هارون، قم:

مكتبة الإعلام الإسلامى.

٢٠. ابن قتيبه دينورى، ابو محمد بن عبدالله، بى تا، *الامامة و السياسة*، تحقيق: زينى، طه محمد،

مؤسسة الحلبي و شركاء.

٢١. ابن قولويه قمى، جعفر بن محمد، ١٤١٧ هـ ق، *كامل الزيارات*، تحقيق: قيومى، جواد، مؤسسة نشر

الفقاهة.

٢٢. ابن كثير، إسماعيل بن كثير، بى تا، *البداية و النهاية*، مصر: مطبعة السعادة.

٢٣. ابن ماجه، محمد، بى تا، *سنن ابن ماجه*، تحقيق: عبدالباقى، محمدفؤاد، بيروت: دارالفكر للطباعة و

النشر و التوزيع.

۲۴. ابن مزاحم المنقری، نصر، ۱۴۰۳ هـ ق، *وقعة صفین*، تحقیق: عبد السلام، محمد هارون، قم: منشورات مكتبة آية الله العظمى المرعشي النجفی، چ دوم.
۲۵. ابن منظور، محمد بن مكرم، ۱۴۱۴ ق، *لسان العرب*، چ سوم، بیروت: دار صادر.
۲۶. ابن میثم، میثم بن علی، بی تا، *شرح نهج البلاغه*، قم: مكتب الاعلام الاسلامی.
۲۷. ابن نما، جعفر بن محمد، ۱۳۱۸ هـ ق، *مثير الأحزان*، تهران: دارالخلافة.
۲۸. ابوالحسنی، علی، ۱۳۷۷ هـ ش، *مهاتما گاندی، همدلی با اسلام، همراهی با مسلمین*، قم: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۲۹. ابوالفرج اصفهانی، علی بن حسین، بی تا، *مقاتل الطالبیین*، دارالکتاب، قم.
۳۰. اربلی، علی بن عیسی، ۱۳۸۱ هـ ق، *كشف النعمة في معرفة الأئمة*، تبریز: مكتبة بنی هاشمی.
۳۱. ازهری، محمد بن احمد، بی تا، *تهذيب اللغة*، بیروت: دار احیاء التراث العربی.
۳۲. امینی، عبدالحسین احمد، ۱۳۹۷ هـ ق، *الغدير في الكتاب و السنة و الادب*، بیروت: دارالکتاب العربی، چ چهارم.
۳۳. باقلانی، ابوبکر، بی تا، *اعجاز القرآن*، تحقیق: صقر، سید احمد، مصر: دارالمعارف، چ دوم.
۳۴. بحرانی، هاشم، ۱۴۱۶ هـ ق، *البرهان في تفسير القرآن*، تهران: بنیاد بعثت.
۳۵. بخاری، إسماعیل بن إبراهيم، ۱۴۰۱ هـ ق، *صحيح البخاری*، دارالفکر للطباعة و النشر و التوزيع.
۳۶. بلاذری، احمد بن یحیی، ۱۹۵۹ م، *انساب الاشراف*، تحقیق: حمیدالله، محمد، مصر: دارالمعارف.
۳۷. _____، ۱۴۱۷ هـ ق، *جمل من أنساب الأشراف*، تحقیق: زکّار، سهیل، دار الفکر.
۳۸. بیهقی، احمد، بی تا: *السنن الكبرى*، دار الفکر.
۳۹. تحریری، محمد باقر، ۱۳۸۹ هـ ش، *جلوه های لاهوتی شرح زیارت جامعه کبیره*، تهران: نشر حر- نشر سبحان.
۴۰. ترمذی، محمد، ۱۴۰۳ هـ ق، *سنن الترمذی*، تحقیق: محمد عثمان، عبد الرحمن، بیروت: دار الفکر للطباعة و النشر و التوزيع، چ دوم.
۴۱. تستری، محمد تقی، ۱۴۲۲ هـ ق، *قاموس الرجال*، قم: مؤسسه نشر الاسلامی.

۴۲. ثعلبی، احمد، ۱۴۲۲ هـ ق، *الكشف و البیان عن تفسیر القرآن*، بیروت: دار احیاء التراث العربی.
۴۳. جارم، علی / امین، مصطفی، بی تا، *البلاغة الواضحة*، دارالمعارف.
۴۴. جعفریان، رسول، ۱۳۷۴ هـ ش، *تاریخ سیاسی اسلام*، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۴۵. _____، ۱۳۶۸ هـ ش، *تاریخ تشیع در ایران*، تهران: سازمان تبلیغات اسلامی.
۴۶. جوادی آملی، عبدالله، ۱۳۸۳ هـ ش، *شکوفایی عقل در پرتو نهضت حسینی*، قم: اسراء، چ دوم.
۴۷. _____، ۱۳۸۷ هـ ش، *ادب فنای مقربان*، تحقیق: صفایی، محمد، قم: اسراء، چ ششم.
۴۸. _____، ۱۳۸۷ هـ ش، *ولایت فقیه، ولایت فقاہت و عدالت*، قم: نشر اسراء، چ هشتم.
۴۹. _____، ۱۳۸۹ هـ ش، *همتایی قرآن و اهل بیت علیهم السلام*، قم: اسراء.
۵۰. _____، ۱۳۹۱ هـ ش، *کوثر کربلا*، قم: اسراء.
۵۱. _____، ۱۳۹۰ هـ ش، *تسنیم*، قم: اسراء، چ دوم.
۵۲. جوهری، اسماعیل بن حماد، بی تا، *الصحاح تاج اللغة و الصحاح العربیة*، بیروت: دار العلم للملایین.
۵۳. حاکم نیشابوری، محمد، بی تا، *المستدرک علی الصحیحین*، تحقیق: مرعشلی، یوسف عبدالرحمن، بی جا.
۵۴. حر عاملی، محمد بن حسن، بی تا، *اثبات الهداة بالنصوص و المعجزات*، قم: المطبعة العلمية.
۵۵. حسکانی، عبیدالله بن احمد، ۱۴۱۱ هـ ق، *شواهد التنزیل لقواعد التفضیل*، تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت ارشاد اسلامی.
۵۶. حسن زاده آملی، حسن، ۱۳۷۶ هـ ش، *امامت*، ترجمه: احمدیان، ابراهیم، قم: قیام.
۵۷. حسینی لاهیجی، رضا، ۱۳۹۰ هـ ش، *آشنایی با تبلیغات شهری*، تهران: راه دان.
۵۸. حموی، یاقوت بن عبدالله، ۱۳۹۹ هـ ق، *معجم البلدان*، بیروت: دار احیاء التراث العربی.
۵۹. خمینی، روح الله، ۱۳۶۱ هـ ش، *صحیفه نور*، تهران: وزارت ارشاد اسلامی.
۶۰. _____، ۱۳۷۹ هـ ش، *ولایت فقیه*، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.

۶۱. خوارزمی، موفق بن احمد، بی‌تا، *مقتل الحسین*، تحقیق: سماوی، محمد، قم: مکتبه المفید.
۶۲. دهخدا، علی‌اکبر، ۱۳۷۷ هـ ش، *لغتنامه دهخدا*، تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، چ دوم.
۶۳. دینوری، احمد بن داوود، ۱۹۶۰ م، *الاخبار الطوال*، تحقیق: عامر، عبدالنعیم، قاهره: داراحیاء الکتب العربی.
۶۴. ذهبی، شمس‌الدین، بی‌تا، *تذکره الحفاظ*، بیروت: دارالکتب العلمیة.
۶۵. _____، ۱۴۰۷ هـ ق، *تاریخ الاسلام*، تحقیق: تدمری، عمر عبدالسلام، بیروت: دارالکتب العربی.
۶۶. _____، ۱۴۲۲ هـ ق، *سیر اعلام النبلاء*، مؤسسة الرسالة.
۶۷. رازی، حسین، ۱۴۰۸ هـ ق، *روض الجنان و روح الجنان فی تفسیر القرآن*، مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی استان قدس رضوی.
۶۸. رازی، فخرالدین محمد بن عمر، ۱۴۲۰ هـ ق، *مفاتیح الغیب*، بیروت: دار احیاء التراث العربی.
۶۹. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، بی‌تا، *مفردات الفاظ القرآن*، بیروت: دارالقلم.
۷۰. رامین، علی / فانی، کامران/سادات، محمدعلی، ۱۳۸۹ هـ ش، *دانشنامه دانش‌گستر*، تهران: مؤسسه دانش‌گستر روز.
۷۱. زمخشری، محمود، ۱۴۰۷ هـ ق، *الکشاف عن حقائق غوامض التنزیل*، بیروت: دارالکتب العربی.
۷۲. زندی همدانی، محسن، ۱۳۸۴ هـ ش، *علم سخنوری و تبلیغ*، قم: الذاکرین.
۷۳. زورق، محمد حسن، ۱۳۶۸ هـ ق، *مبانی تبلیغ*، تهران: سروش.
۷۴. سبط ابن جوزی، ابوالمظفر یوسف بن عبدالرحمان، ۱۲۸۷ هـ ق، *تذکره خواص الأمة*، کردستان.
۷۵. ستوده، هدایت‌الله، ۱۳۷۳ هـ ش، *درآمدی بر روانشناسی اجتماعی*، تهران: آوای نور.
۷۶. سیف، علی‌اکبر، ۱۳۵۸ هـ ش، *روانشناسی تربیتی*، تهران: انتشارات دانشگاه ابوریحان بیرونی، چ دوم.

٧٧. سيوطى، جلال الدين عبدالرحمن، ١٤٢١هـ ق، *الاتقان فى علوم القرآن*، تحقيق: زمردى، فواز احمد، بيروت: دار الكتاب العربى، چ دوم.
٧٨. _____، ١٤٠٤هـ ق، *الدر المنثور فى تفسير المأثور*، قم: كتابخانه آية الله مرعشى نجفى.
٧٩. شاه محمدى، عبدالرضا، ١٣٨٤هـ ش، *اقناع و تبليغ*، تهران: زرباف.
٨٠. شبر، عبدالله، ١٤٢٧هـ ق، *الانوار اللمعة فى شرح الزيارة الجامعة*، تحقيق: فرائى، فاضل/كاظمى، علاء، قم: دار الانصار، چ دوم.
٨١. شريف رضى، محمد بن حسين، ١٣٨٤هـ ش، *نهج البلاغه*، مترجم: جعفرى، محمدتقى، مشهد: انتشارات آستان قدس رضوى.
٨٢. شهرستانى، محمد بن عبدالكريم، ١٤١٠هـ ق، *الملل و النحل*، تحقيق: على مهنا، عبدالعلى/ فاعور، على حسن، بيروت: دارالمعرفة.
٨٣. شيان، وينست، ١٣٦٢هـ ش، *مهاتما گاندى*، ترجمه: مبشرى، اسدالله، تهران: آرمان.
٨٤. صافى گلپايگانى، لطف الله، ١٤٢١هـ ق، *پرتويى از عظمت امام حسين عليه السلام*، قم: مؤسسه انتشارات حضرت معصومه عليها السلام.
٨٥. صدوق، محمد بن على، ١٣٩٢هـ ق، *ثواب الأعمال و عقاب الأعمال*، نجف: منشورات المطبعة الحيدرية.
٨٦. _____، ١٤٠٨هـ ق، *علل الشرائع*، بيروت: مؤسسة الأعلمى للمطبوعات.
٨٧. _____، ١٤١٠هـ ق، *معانى الأخبار*، بيروت: مؤسسة الأعلمى.
٨٨. طباطبايى بروجردى، حسين، ١٤٠٧هـ ق، *جامع احاديث الشيعة*، قم: المطبعة العلمية.
٨٩. طباطبايى، محمدحسين، ١٤١٧هـ ق، *الميزان فى تفسير القرآن*، قم: دفتر انتشارات اسلامى جامعهى مدرسين حوزه علميه قم.
٩٠. طبرانى، سليمان بن احمد، بى تا، *المعجم الكبير*، تحقيق: سلفى، حمدى عبدالمجيد، دار احياء التراث العربى.

۹۱. طبرسی، احمد بن علی، ۱۳۸۶ هـ ش، *الاحتجاج علی اهل اللجاج*، تحقیق: خرسان، محمد باقر، دار النعمان للطباعة و النشر، نجف.
۹۲. طبرسی، فضل بن حسن، ۱۳۹۰ هـ ق، *إعلام الوری بأعلام الهدی*، نجف: مكتبة الحيدرية، چ سوم.
۹۳. _____، ۱۳۷۲ هـ ش، *مجمع البيان فی تفسیر القرآن*، تهران: انتشارات ناصر خسرو.
۹۴. طبری، محمد بن جریر، بی تا، *التاریخ (تاریخ الامم و الملوك)*، تحقیق محمد ابوالفضل ابراهیم، مصر: دار المعارف، چ دوم.
۹۵. طریحی، فخر الدین بن محمد، ۱۳۷۵ هـ ش، *مجمع البحرين*، تحقیق: حسینی اشکوری، احمد، تهران: مرتضوی، چ سوم.
۹۶. طوسی، محمد بن حسن، بی تا، *التبیین فی تفسیر القرآن*، بیروت: دار احیاء التراث العربی.
۹۷. _____، ۱۴۱۴ هـ ق، *الأمالی*، قم: دار الثقافة للطباعة و النشر و التوزیع.
۹۸. عبدالجبار، ابوالحسن، بی تا، *المعنی فی ابواب التوحید و العدل*، تحقیق: طویل، توفیق/ زاید، سعید، مصر: وزارة الثقافة و الارشاد القومي.
۹۹. عروسی حویزی، عبدعلی بن جمعه، ۱۴۱۵ هـ ق، *نورالثقلین*، قم: انتشارات اسماعیلیان.
۱۰۰. عسقلانی، ابن حجر، بی تا، *فتح الباری*، بیروت: دار المعرفة للطباعة و النشر، چ دوم.
۱۰۱. _____، *الأصابة فی تمییز الصحابة*، دارالکتب العلمیة، بیروت، تحقیق: معوض، علی محمد، چاپ اول، ۱۴۱۵ هـ ق.
۱۰۲. عظیمی، سیروس، ۱۳۵۱ هـ ش، *اصول روانشناسی عمومی*، تهران.
۱۰۳. فرات کوفی، فرات بن ابراهیم، ۱۴۱۰ هـ ق، *تفسیر فرات کوفی*، تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت ارشاد اسلامی.
۱۰۴. فراهیدی، خلیل بن احمد، بی تا، *کتاب العین*، قم: هجرت، دوم.
۱۰۵. فیومی، احمد بن محمد، بی تا، *المصباح المنیر*، چ دوم، قم: دارالهجرة.
۱۰۶. قرائتی، محسن، ۱۳۸۶ هـ ش، *تفسیر نور*، چاپ هفتم، تهران: مرکز فرهنگی درسهایی از قرآن.

۱۰۷. _____، بی تا، **قرآن و تبلیغ**، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن.
۱۰۸. قرشی، باقر شریف، ۱۴۲۹ هـ ق، **حیة الامام الحسين بن علی علیه السلام**، تحقیق: قرشی، مهدی باقر، کربلا: العتبة الحسينية المقدسة.
۱۰۹. قطب راوندی، سعید بن هبة الله، ۱۴۰۹ هـ ق، **الخراج و الجرائح**، تحقیق: موحدی ابطحی، محمد باقر، قم: مؤسسه امام مهدی (عج).
۱۱۰. قمی، علی بن ابراهیم، ۱۳۶۷ هـ ش، **تفسیر قمی**، قم: دارالکتاب.
۱۱۱. کلینی، محمد بن یعقوب، ۱۳۶۳ هـ ش، **الکافی**، تحقیق: غفاری، علی اکبر، تهران: دار الکتب الاسلامیه، چ پنجم.
۱۱۲. کیا، علی اصغر/ سعیدی، رحمان، ۱۳۸۳ هـ ش، **مبانی ارتباط، تبلیغ و افتاع**، تهران: مؤسسه انتشاراتی روزنامه ایران.
۱۱۳. گروهی از تاریخ پژوهان، ۱۳۹۳ هـ ش، **مقتل جامع سیدالشهداء علیه السلام**، قم: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، چ نهم.
۱۱۴. متقی هندی، علاءالدین علی بن حسام، ۱۴۰۹ هـ ق، **کنز العمال**، تحقیق: بکری حیانی، تصحیح: صفوة السقا، بیروت: مؤسسة الرسالة.
۱۱۵. مجلسی، محمدباقر، ۱۴۰۳ هـ ق، **بحار الانوار**، بیروت: مؤسسه الوفاء، چ دوم.
۱۱۶. محمدی ری شهری، محمد، ۱۳۷۹ هـ ش، **اهل بیت در قرآن و حدیث**، ترجمه: شیخی، حمیدرضا/ آذیر، حمیدرضا، قم: دارالحدیث.
۱۱۷. _____، ۱۳۸۹ هـ ش، **دانشنامه امام حسین علیه السلام**، قم: مؤسسه علمی فرهنگی دارالحدیث.
۱۱۸. مسعودی، علی بن حسین، بی تا، **مروج الذهب و معادن الجواهر**، تحقیق: عبدالحمید، محمد محیی الدین، بیروت: المكتبة الاسلامية.
۱۱۹. مسلم نیشابوری، مسلم بن حجاج، بی تا، **صحیح مسلم**، بیروت: دار الفکر.
۱۲۰. مشهدی، محمد بن جعفر، ۱۴۱۹ هـ ق، **المزار**، تحقیق: قیومی اصفهانی، جواد، قم: نشر القیوم.

۱۲۱. مصطفوی، حسن، ۱۳۶۰ هـ ش، *التحقیق فی کلمات القرآن الکریم*، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب.

۱۲۲. مطهری، مرتضی، بی تا، *خطابه و منبر*، در ده گفتار، قم: صدرا.

۱۲۳. _____، *حماسه حسینی*، صدرا، تهران، چاپ شصت و هفتم، ۱۳۸۹ هـ ش.

۱۲۴. معلوف، لوئیس، ۱۳۷۹ هـ ش، *المنجد*، تهران: انتشارات اسلام.

۱۲۵. معین، محمد، ۱۳۸۹ هـ ش، *فرهنگ فارسی معین*، تهران: انتشارات بهزاد، چ دوم.

۱۲۶. مغنیه، محمدجواد، ۱۴۲۸ هـ ق، *فی ظلال نهج البلاغه*، دارالکتب الاسلامی، چ چهارم.

۱۲۷. مفید، محمد بن محمد بن نعمان، ۱۴۱۰ هـ ق، *المقنعة*، قم: مؤسسه النشر الاسلامی.

۱۲۸. _____، ۱۴۱۳ هـ ق، *الجمال و النصرة لسيد العترة في حرب البصرة*، تحقیق: میر

شریفی، علی، المؤتمر العالمی لألفية الشيخ المفید.

۱۲۹. _____، بی تا، *الإرشاد فی معرفة حجج الله علی العباد*، تهران: انتشارات علمیة

الإسلامیة.

۱۳۰. مقرّم، عبد الرزاق، ۱۳۹۴ هـ ق، *مقتل الحسين علیّه السلام*، قم: مکتبة بصیرتی، قم، چ پنجم.

۱۳۱. مقریزی، احمد بن علی، ۱۴۰۱ هـ ق، *النزاع و التخاصم بین بنی امیة و بنی هاشم*، بیروت: مؤسسه

اهل البيت.

۱۳۲. مکارم شیرازی، ناصر، بی تا، *عاشورا ریشه ها انگیزه ها، رویدادها پیامدها*، قم: مدرسه الامام علی

بن ابی الطالب.

۱۳۳. موسوی عاملی، شرف الدین، ۱۴۲۹ هـ ق، *النص و الاجتهاد*، دارالقاری.

۱۳۴. مؤلف مجهول، ۱۳۱۴ هـ ش، *تاریخ سیستان*، تحقیق: بهار، ملک الشعراء، تهران: مؤسسه خاور.

۱۳۵. نجمی، محمد صادق، ۱۳۸۶ هـ ش، *سخنان حسین بن علی علیّه السلام از مدینه تا کربلا*، قم:

مؤسسه بوستان کتاب، چ یازدهم.

۱۳۶. نراقی، محمدمهدی، ۱۳۸۳ هـ ق، *جامع السعادات*، تحقیق: کلانتر، محمد، نجف: مطبعة

النجف، چ دوم.

۱۳۷. _____، ۱۳۷۲ هـ ش، *علم اخلاق اسلامی* (گزیده کتاب جامع السعادات)، ترجمه:

مجتبوی، جلال الدین، تهران: انتشارات حکمت.

۱۳۸. نسائی، حافظ، ۱۳۴۸ هـ ق، *سنن النسائی*، بیروت: دار الفکر للطباعة و النشر و التوزیع.

۱۳۹. نیلساز، نصرت، ۱۳۹۳ هـ ش، *خاورشناسان و ابن عباس*، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.

۱۴۰. واعظ موسوی، مهدی، ۱۳۷۴ هـ ش، *روش تبلیغ*، انتشارات میقات.

۱۴۱. هاشمی بک، احمد، ۱۳۷۰ هـ ش، *جواهر البلاغه فی المعانی و البیان و البدیع*، قم: مکتبه

المصطفوی، چ پنجم.

۱۴۲. هاشمی خوئی، حبیب الله، بی تا، *منهاج البراعة فی شرح نهج البلاغه*، تحقیق: میانجی،

ابراهیم، تهران: بنیاد فرهنگ امام المهدی (عج)

۱۴۳. هلالی کوفی، سلیم بن قیس، بی تا، *سلیم بن قیس*، قم: دارالکتب الإسلامیة.

۱۴۴. همایی، جلال الدین، ۱۳۸۶ هـ ش، *فنون بلاغت و صناعات ادبی*، تهران: نشرهما، چ بیست و

ششم.

۱۴۵. هیثمی، علی، ۱۴۰۸ هـ ق، *مجمع الزوائد*، بیروت: دارالکتب العلمیة.

۱۴۶. یعقوبی، احمد، بی تا، *التاریخ*، بیروت: دار صادر.

پایان نامه ها

۱. شیخ بهایی، محمد مجید، ۱۳۸۹ هـ ش، *مخاطب شناسی و نقش آن در فهم روایات اهل بیت علیهم السلام*.

تهران: دانشگاه تربیت مدرس، پایان نامه کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث.

۲. شهسواری، علیرضا، ۱۳۹۱ هـ ش، *تحلیل و بررسی احتجاج های امام حسین علیهم السلام و اصحاب (با تأکید بر*

مقطع تاریخی قیام حضرت از مدینه تا بازگشت اسراء و اهل بیت علیهم السلام به مدینه)، تهران: دانشگاه

تربیت مدرس، پایان نامه کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث.

۱. جوادی آملی، عبدالله، «**اقتدای امام خمینی در انقلاب به نهضت امام حسین علیه السلام**»، سایت اسراء: www.esra.ir، ۱۳۹۳/۹/۱۰.
۲. حائری، مهدی، ۱۳۸۴ ه ش، «**عبیدالله بن عباس**»، در دائرة المعارف تشیع، تهران: نشر شهید سعید محبی.
۳. دادبه، اصغر، ۱۳۹۲ ه ش، «**جبر و اختیار**»، در دائرة المعارف بزرگ اسلامی، تهران: مرکز پژوهش‌های اسلامی و ایرانی، چ دوم.

یادآوری جایگاه اهل بیت علیهم السلام

بیان مطالب بنی امیه و یزید

مبارزه با عقاید باطل

اخبار غیبی

تبیین اهداف قیام

تبیین شایستگی و حقانیت اهل بیت علیهم السلام برای خلافت و اثبات حرمت خلافت بنی امیه

بی گناهی و مظلومیت اهل بیت علیهم السلام

دلایل ترک مکه

دلایل عزیمت به کوفه

علل نپذیرفتن حق توسط کوفیان

مزد پیامبر

غصب خلافت امام علی علیه السلام

تنبیین عظمت این مصیبت

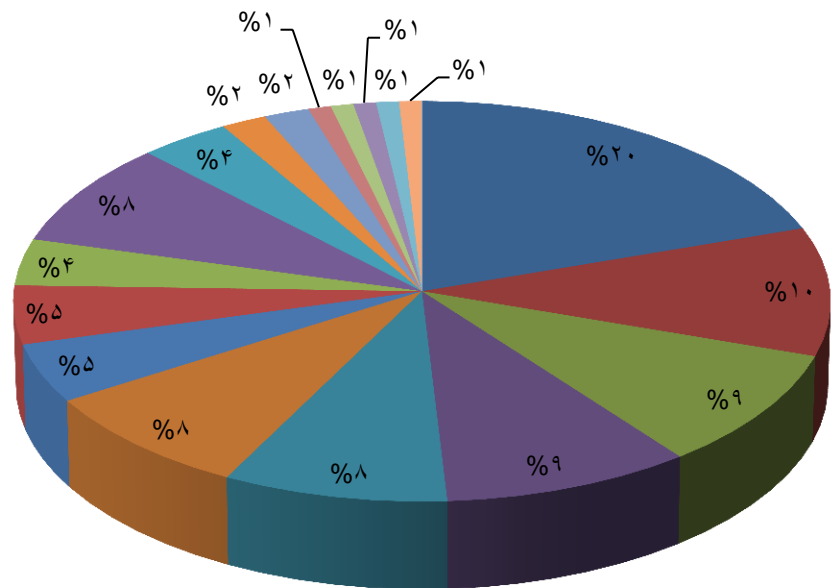
شرایط رهبر جامعه اسلامی

تبیین اوضاع جامعه و وظیفه مؤمن

توصیف مرگ

هدف بنی امیه

وجوب مشروعیت وسیله برای رسیدن به هدف مقدس

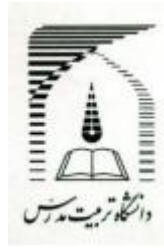

Abstract

Propagation has an important role in introducing, spreading and safeguarding the principles and tenets of any school, sect, party and group throughout the history. Imam Hussein (a.s.) by the help of his family (a.s.) applied various methods to invite people to Allah the most High and fight against oppression and injustice. The outstanding propagation of Imam Hussein (a.s.) was to preach and remonstrate with his adversaries in different regions such as Medina, Mecca, Zu hosom and so on, in which he brought up various subjects and used different propagation methods to fulfill his goals. In this study after evaluating these sermons and argumentations, 8 methods of propagation and 18 subjects are deduced and clarified from the sayings of Imam Hussein (a.s.). The methods of propagation are as such: rational method, correct illustration and presentation of the material, citing the common principles, answering the questions, preaching, testing and sublimation of the companions, presenting example and application of psychological principles. Subjects propounded in his preaching according to the frequency are as follows: Reminding the status of the Ahl ul-Bait (a.s.), explaining the villainy of Yazid and the Umayyad, fighting against void opinions, hidden knowledge, explaining the goals of the movement, clarifying of the decency and legitimacy of the Ahl ul-Bait (a.s.) for the caliphate and proving the unlawfulness of the Umayyad caliphate, the innocence and purity of his family (a.s.), the reasons for leaving Mecca, the reasons for departure to Kufa, the cause of refuting the Truth by the people of Kufa, divine wage of the Prophet (PBUH), usurpation of Imam Ali's (a.s.) caliphate, the requirements of the leader of the Ummah, stating the condition of society and the duty of Muslims, describing death, illustrating the disastrous calamity in the event of Ashoora, the mischievous aim of the

Umayyad and the necessity of legitimacy to reach a divine goal. Besides, by examining the reactions of the addressees of Imam Hussein (a.s.) and his family (a.s.) in that time and the addressees of the Imam beyond the time and place throughout the history, 9 different reactions recognized in his preaches are as follows: Accepting the vindication of Imam Hussein (a.s.) and refuting to help him, Denial of rightness of Imam Hussein (a.s.) but fighting against him, accepting the rightness of Imam Hussein (a.s.) but setting war against him, confirming the legitimacy of Imam Hussein (a.s.) and declaring readiness for helping him, approving the justification of the Imam and helping him, mourning, compunction and chagrin, objection and uprising.

Keywords: Imam Hussein (a.s.), Imam Hussein's family (a.s.), Argumentation, Sermon, Methods of Propagation, Reaction of the Addressees.

Tarbiat Modares University

Faculty of Humanities

Title:

The analysis of Imam Hussein and his family's conducting methods and subjects on the basis of speeches and arguments and the effects on addressees.

By:

Marjan Shirimohamadabadi

Supervisor Professor:

Ms. Dr. Nosrat Nilsaz

Advisors:

Dr. Kavos Rohi Barandaq

A thesis submitted to the graduate studies office in
Partial fulfillment of the requirement for degree
Of MA. In sciences of Qur'an and Hadith

February 2015